

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesilain 1 luvun muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Euroopan yhteisön neuvoston niin sanottu kalavesidirektiivi velvoittaa jäsenvaltioita täytäntöönpanemaan sen kansallisella sääntelyllä.

Tämän esityksen mukaan kalavesidirektiivi pantaisiin täytäntöön siten, että vesilakiin lisättäisiin valtuutussäännös. Se antaisi valtioneuvostolle oikeuden säätää niistä toimita, jotka ovat tarpeen kalavesidirektiivin perusteella. Valtioneuvoston päätökseen tulisivat kalavesidirektiivissä tarkoitetut veden kemiallisen laadun raja-arvot. Ympäristöministeriö valtuutettaisiin luokittamaan niiden

perusteella lohi- ja särkivedet, vahvistamaan käytettävät analyysimenetelmät ja direktiivin edellyttämä yleinen toimenpideohjelma sekä päättämään kalavesien seurannan lopettamisesta, kun tutkimustulokset osoittavat sen tarpeettomaksi.

Sellaisia vesialueita, jotka voidaan katsoa direktiivissä tarkoitetun pilaamisuhan alaisiksi, olisi tässä vaiheessa yhteensä 24 ja niiden seuranta varten olisi 35 näytteenottopaikkaa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Suojelua ja parantamista edellyttävien maiden vesien laadusta kalojen elämän turvaamiseksi annettua neuvoston direktiiviä 78/659/ETY, jäljempänä kalavesidirektiivi, vastaavia säädöksiä ei ole Suomen lainsäädännössä. Euroopan yhteisöjen komission kannan mukaan vesilain (264/1961) mukainen lupajärjestelmä ei täytä kalavesidirektiivin vaatimuksia. Komissio vaatii direktiivin erillistä täytäntöönpanoa lainsäädäntöteitse.

Kalavesidirektiivin 17 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on saatettava voimaan ne lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset, joita direktiivin noudattaminen edellyttää. Voimaan saattaminen on tehtävä kahden vuoden kuluessa direktiivin tiedoksiantamisesta, ja siitä on ilmoitettava komissiolle viipymättä. Jäsenvaltioiden on myös toimittava komissiolle keskeiset kansalliset säädöksensä direktiivissä tarkoitetuista seikoista.

Kalavesidirektiivi koskee vesien suojelua kalojen elinmahdollisuuksien turvaamiseksi. Suomessa vesiä on suojeltu menestyksellisesti vesiensuojeluohjelmilla ja vesilain lupajärjestelmän avulla. Näiden ansiosta vesien tila on pysynyt kohtalaisen hyvänä. Liittyttäessä Euroopan unioniin Suomessa katsottiin, että kalavesidirektiivin vaatimukset oli siten jo täytetty. Komissio ei hyväksynyt tätä kantaa, vaan antoi 11 päivänä joulukuuta 1998 Suomelle virallisen huomautuksen direktiivin 3,4,5 ja 7 artiklan noudattamatta jättämisestä. Vastauksessaan tähän huomautukseen Suomi lupasi hoitaa direktiivin toimeenpanon viipymättä. Siihen ryhdyttiinkin välittömästi. Komissio antoi kuitenkin 19 päivänä heinäkuuta 1999 asiassa myös perustellun lausunnon. Tähän on vastattu. Esitys vesilain muuttamiseksi olisi komission vaatima direktiivin täytäntöönpano. Siihen liittyy valtioneuvoston päätös tätä seuraavine hallinnollisine toimineen sekä tutkimuksiin.

Esityksen mukaan vesilain 1 lukuun lisättäisiin valtuutusta koskeva 21b §. Sen nojalla valtioneuvosto voisi säätää niistä toimista, jotka ovat tarpeen kalavesidirektiivin tavoit-

teiden saavuttamiseksi. Valtioneuvoston päätökseen sisällytettäisiin kalavesiä koskevat veden laadun raja-arvot. Ympäristöministeriö valtuutettaisiin luokittamaan lohi- ja särkivedet niiden perusteella, vahvistamaan käytettävät analyysimenetelmät sekä toimittamaan komissiolle direktiivin edellyttämä yleinen toimenpideohjelma siltä varalta, että näiden vesien laatu heikkenisi valtioneuvoston päätöksen raja-arvojen alapuolelle. Ohjelman perusteella alueellisissa ympäristökeskuksissa päätettäisiin tarvittaessa yksityiskohtaiset toimenpideohjelmat vesialueen tilan parantamiseksi.

Luotteloon on valittu alustavasti 24 sisävetä. Direktiivi edellyttää niille lakiperusteista seurantaohjelmaa, mistä ja miten usein näytteitä otetaan ja mitä näytteistä määritetään. Näyteenottoaikoja olisi tässä vaiheessa 35. Nykyisiä näyteenottoaikoja ei tarvitse lisätä, mutta direktiivi edellyttää, että niistä otetaan näytteitä aikaisempaa useammin. Kun vastaavasti näytteiden analysointi vaatii myös oman työnsä, direktiivi aiheuttaa ympäristöhallinnolle lisätyötä niin kauan kuin seuranta tarvitaan. Jos tutkimustulokset osoittavat, että vesien laatu on riittävän hyvä, kalavesiluetteloa voidaan supistaa ja vastaavasti vesien laadun mahdollisesti heikentäessä luetteluun voidaan lisätä uusia vesialueita.

2. Esityksen vaikutukset

Direktiivistä aiheutuu jossain määrin lisätyötä valtiolle, koska sen edellyttämä lisäseurantatyö on järjestettävä. Yksityiselle taholle direktiivillä ei ole vaikutuksia, jollei direktiivissä tarkoitettu veden laadun heikkeneminen johdu nimenomaan yksityisestä tahosta, jonka velvollisuutena on silloin ryhtyä korjaustoimiin.

3. Asian valmistelu

Kalavesiksi nimettävien sisävesien valinta on tehty ympäristöministeriön johdolla. Työhön ovat osallistuneet maa- ja metsätalousministeriö, Suomen ympäristökeskus sekä riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Alu-

eellisilta ympäristökeskuksilta on pyydetty lausunnot.

Kalavesidirektiivin tarkoituksena on turvata kalojen elinolosuhteet eli käytännössä ehkäistä vesien pilaantuminen. Nimettyjen vesien laadun tulee täyttää direktiivissä esitetyt kynnysarvot. Sopivat vedet valittiin Suomen ympäristökeskuksen vedenlaaturekisterin tietojen pohjalta. Lisäksi selvitettiin niiden kalasto- ja kalastajatiedot, kalansaalis ja vesiin kohdistuvat päästöt. Valitut vedet sijaitsevat eri puolilla Suomea ja niihin kuuluu jokia sekä suuria järviä. Näistä vesistä on tehtävä seurannan käynnistyttyä pakollisia lisätutkimuksia. On mahdollista, että kalavesiluetteloa joudutaan seurannan tulosten perusteella muuttamaan.

Alustava luettelo vesistä lähetettiin lausunnolle alueellisiin ympäristökeskuksiin, jotka tarkastivat sen. Myös Ahvenanmaan viranomaiset ovat tarkastaneet vastaavat tiedot maakunnan sisävesistä, mutta Ahvenanmaalla ei ole löytynyt kalavesiluetteloon sopivaksi katsottuja vesiä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vesilain 1 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 1 lukuun uusi 21b § seuraavasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

21b §

Valtioneuvoston päätöksellä säädetään niistä toimista, jotka ovat tarpeen suojelua ja paranemista edellyttävien makeiden vesien laadusta kalojen elämän turvaamiseksi annetun neuvoston direktiivin (78/659/ETY) perusteella.

Ympäristöministeriö nimeää valtioneuvoston päätöksessä säädetyillä perusteilla ne vesialueet, joita 1 momentissa mainitussa direktiivissä tarkoitetaan, vahvistaa vesialueita koskevan yleisen toimenpideohjelman, vahvistaa käytettävät analyysimenetelmät sekä päättää vesialueiden seurannan lopettamisesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 1999.

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ympäristöministeri *Satu Hassi*

LUONNOS 4.10.1999
Into Kekkonen

Valtioneuvoston päätös

suojelua ja parantamista edellyttävien sisävesien laadusta kalojen elinolojen turvaamiseksi

Valtioneuvosto on ympäristöministeriön esittelystä päättänyt 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 1 luvun 21b §:n nojalla:

1 §

Direktiivin täytäntöönpano

Tällä päätöksellä pannaan täytäntöön Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi suojelua ja parantamista edellyttävien makeiden vesien laadusta kalojen elämän turvaamiseksi (78/659/ETY).

2 §

Tarkoitus

Tämän päätöksen tarkoituksena on turvata veden laatu tietyissä kalastoltaan tärkeissä sisävesissä.

3 §

Soveltamisala

Tätä päätöstä sovelletaan ympäristöministeriön vahvistamiin sisävesialueisiin, jotka jaetaan lohi- ja särkivesiin.

4 §

Määritelmät

Tässä päätöksessä tarkoitetaan:

- "lohivesillä" vesiä, joissa elää, tai jotka voisivat muuttua sellaisiksi, että niissä kykenee elämään seuraaviin lajeihin kuuluvia kaloja: lohi (*Salmo salar*), taimen (*Salmo trutta*), harjus (*Thymallus thymallus*) ja siiat (*Coregonus*),

- "särkivesillä" vesiä, joissa elää, tai jotka voisivat muuttua sellaisiksi, että niissä kykenee elämään seuraaviin lajeihin kuuluvia kaloja: särkikalat (*Cyprinidae*), hauki (*Esox lucius*), ahven (*Perca fluviatilis*) ja ankerias (*Anguilla anguilla*).

5 §

Kalavesien nimeäminen

Ympäristöministeriö nimeää suojelua ja parantamista edellyttävät sisävedet lohi- ja särkivesiksi. Tällaisia vesiä voidaan myöhemmin nimetä lisää tai peruuttaa nimeäminen sellaisten tekijöiden perusteella, jotka eivät olleet ennakoitavissa nimeämisajankohdalla. Tämä peruuttaminen ei saa aiheuttaa suoraan tai välillisesti sisäveden pilaantumisen lisääntymistä. Nimeäminen voidaan peruuttaa myös, mikäli 7 §:ssä määritelty seurantalutkimus osoittaa veden laadun parantuneen sellaiseksi, etteivät nimeäminen ja seuranta ole enää tarpeen.

6 §

Veden laadun vaatimukset

Lohi- ja särkivesien veden laadun on täytettävä liitteessä 1 esitetyt vaatimukset. Ehdottomia vähimmäislaatuvaatimuksia ovat liitteen sarakkeessa I asetetut raja-arvot, ja ohjeellisia vähimmäislaatuvaatimuksia ovat sarakkeessa G asetetut raja-arvot. Liitteessä olevia ohjeita ja huomautuksia on noudatettava. Laatuvaatimukset täyttyvät, jos seurantalutokset ovat 9 §:n mukaisia. Poikkeusolot, jotka mainitaan 10 §:ssä, on otettava huomioon. (Raja-arvot suoraan direktiivistä)

7 §

Seuranta

Valtion ympäristöhallinto seuraa nimettyjen kalavesien veden laatua näytteenotoin, joiden vähimmäistiheys on vahvistettu liitteessä 1. (Näytteenotto suoraan direktiivistä)
Kun seurantalutokset osoittavat, että veden

laatu on selvästi parempi kuin mitä liitteen 1 raja-arvot edellyttävät, näytteitä voidaan ottaa harvemmin. Kun pilaantumista tai uhkaa veden laadun heikkenemiseksi ei ilmene, ympäristöministeriö voi päättää, että näytteitä ei tarvitse ottaa.

Alueellinen ympäristökeskus päättää seurantaohjelmasta paikallisten olosuhteiden mukaan.

Ympäristöministeriö vahvistaa käytettävät analyysimenetelmät, joiden on vastattava tarkkuudeltaan kalavesidirektiivin vaatimuksia.

8 §

Toimenpideohjelmat

Mikäli lohi- ja särkivesien laatu ei täytä 6 §:ssä asetettuja vaatimuksia, alueellisen ympäristökeskuksen on laadittava ympäristöministeriön vahvistaman yleisen toimenpideohjelman mukaiset tarkemmat alueelliset toimenpideohjelmat. Toimenpideohjelmien avulla on vähennettävä vesien pilaantumista ja varmistettava, että pilaantuneiden vesien laatu täyttää viiden vuoden kuluessa liitteessä 1 olevat raja-arvot. Jos seurantatulokset osoittavat, että liitteen 1 mukaisia laatuvaatimuksia ei saavuteta, alueellisen ympäristökeskuksen on selvítettävä tähän johtaneet syyt ja tarkistettava toimenpideohjelmat.

9 §

Määräysten täytyminen

Tämän päätöksen määräykset täyttyvät 8 §:n edellyttämän toimenpideohjelman osalta, jos siihen kuuluvan kalaveden näytteet, jotka on otettu samasta näyteenottopaikasta kahdentoista kuukauden aikana liitteessä 1 mää-

riteltyyn vähimmäistiheyden mukaisesti, osoittavat veden laadun täyttävän liitteen 1 raja-arvot. Raja-arvojen tulkinnessa on huomattava seuraavat seikat:

- 95 prosenttia näytteistä on täytettävä seuraavien muuttujien raja-arvot: pH, BOD₅, ionisoitumaton ammoniakki, kokonaisammonium, nitriitit, kokonaisjännöskloori, kokonaissinkki ja liuennut kupari. Kun näyteenottoaika on alle yksi näyte kuukaudessa, on kaikkien näytteiden oltava raja-arvojen ja huomautusten mukaisia,

- lämpötilan ja liuennon hapen on pysyttävä liitteessä 1 täsmennetyissä prosenttiosuuksissa,

- kiintoaineen on noudatettava vahvistettua keskimääräistä pitoisuutta.

Tapaukset, joissa liitteen 1 mukaiset raja-arvot ja siinä olevien G ja I sarakkeiden huomautukset eivät täyty, jätetään huomioon ottamatta edellä 1 momentissa säädettyjen prosenttiosuuksien laskennassa, kun niiden aiheuttaja on tulva tai muu luonnonmullistus.

10 §

Poikkeusolot

Tämän päätöksen liitteen 1 raja-arvot voidaan ylittää seuraavissa tapauksissa:

a) liitteessä 1 merkillä (0) merkittyjen muuttujien osalta poikkeuksellisten sääolojen tai maantieteellisten olojen vuoksi,

b) kun liitteessä 1 mainittujen aineiden pitoisuus pintavedessä nousee luonnollisista syistä maaperästä huuhtoutumisen vuoksi.

11 §

Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan . . . 1999.

LIITE 1

Direktiivin liitteen 1 analyysiluettelo, raja-arvot ja huomautukset, sekä direktiivin liitettä 1 vastaavat analyysimenetelmät.